

Det kongelige helse- og omsorgsdepartement
PB 8011 dep
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Kristina Heppt

Telefon
22055318

Vår dato
28.09.2006

Deres dato
06.06.2006

Vår referanse
2006/5628-2 068

Deres referanse
200603433-/IMN

Høring - NOU 2006:5 - Norsk helsearkiv - Siste stopp for pasientjournalene

Akershus fylkeskommune viser til departementets hørings sak om *Norsk helsearkiv* for å vurdere en fremtidig depotordning for bevaringsverdig arkivmateriale fra spesialisthelsetjenestens sak- og pasientarkiv. Utredningen fra Helsearkivutvalget har vært gjennomgått med interesse, og det er positivt at det nå foreligger forslag til en handlingsplan for bevaring, kassasjon og depotordning for dette viktige arkivmateriale.

Akershus fylkeskommune stiller seg noe undrende til utvalgets sammensetning hvor det fremgår at verken fylkeskommunene eller interkommunale arkivdepot har vært representert. I lys av dette er det derfor spesielt viktig å ta hensyn til synspunkter fremsendt av disse i forbindelse med høringssaken.

Generelt er det stor forskjell på de velordnede avleverings- og depotforhold som gjelder for statsforvaltningen (Riksarkivet) i forhold til fylkeskommunene/kommunene (fylkesarkiv og interkommunale depotinstitusjoner) hvor kommunal sektor selv har måttet finne egne depotløsninger. Først i de senere år har en rekke tilfredsstillende fylkeskommunale arkivdepot blitt etablert. Det er derfor viktig at det på ingen måte oppstår et preg av konkurranseforhold f. eks. mellom Arkivverket og de interkommunale depotinstitusjonene ved den løsning som vedtas etter høringsuttalelsene. Det gjelder i særdeleshet der hvor fylkesdepot allerede har mottatt arkivmaterieell fra spesialisthelsetjenesten og hvor dette til nå er en del av virksomhetens arbeidsområde og ansvar. For sterkt statlig engasjement i arkivene til (fylkes)kommunene vil samtidig svekke den videre utvikling av (fylkes)kommunale arkivdepoter i Norge.

Eiendomsretten til spesialisthelsetjenestens arkiver

Staten overtok 01.01.2002 ansvaret for spesialisthelsetjenesten, og tradisjonelt settes et skarpt periodeskille i arkivet ved overtagelsesdatoen, dvs. at arkivmaterieell fra spesialisthelsetjenesten før 01.01.2002 forblir den opprinnelige arkivskapers ansvar og eiendom, mens ny etat oppretter arkiv hos seg fra samme dato.

Ettersom de fleste sykehusene ikke ble statlige før ved sykehusreformen i 2002, er en betydelig del av arkivmaterialet i helseforetakene av ikke-statlig opphav (s. 14). Videre heter det at *staten ved overtagelsen av eieransvaret for spesialisthelsetjenesten også overtok eiendomsretten til og forvaltningsansvaret for det arkivmaterialet som befant seg i virksomhetene forut for overtagelsen*. Dette bryter etter vårt syn med tidligere praksis, proveniens og faglige prinsipper. Fylkeskommunen kan ikke se at denne tolkningen er dokumentert noe sted i tilknytning til lovarbeidet. Det er ikke åpenbart at *formuesposisjoner* er ensbetydende med at også arkivene fra spesialisthelsetjenesten innbefattes av denne hjemmelen. Det kan synes som om tolkningen av lovverket (side 70) til også å innbefatte arkivene til spesialisthelsetjenesten er forsøk på en statlig overtagelse av disse arkivene. Prinsipielt er ikke Akershus fylkeskommune enig i at arkivmaterialet *hører naturlig hjemme innenfor de begreper som er brukt i bestemmelsen*. Tvert imot må en anta at arkivene **ikke** faller inn under bestemmelsen all den tid de ikke eksplisitt er nevnt verken i selve bestemmelsen eller merknadene til den. Da tolkningen danner en stor del av grunnlaget for Helsearkivutvalgets argumentasjon, bør riktigheten av utvalgets tolkning overprøves.

Avlevering av sakarkivet fra spesialisthelsetjenesten

Prinsipielt anser Akershus fylkeskommune at det vil være uheldig å ikke holde sakarkivene samlet. Å sette skillelinje ved hvor arkivene tilfeldigvis befinner seg i dag, hvorvidt de allerede er eller ikke er - helt eller delvis – avlevert til fylkeskommunalt arkivdepot bør ikke være retningsgivende. En løsning hvor noe oppbevares sentralt og noe regionalt ivaretar verken en rasjonell og oversiktlig forvaltning, eller hensynet til fremtidig bruk, forskning og gjenfinning. Vi antar at det i tilfelle må utarbeides lister over hvilke arkiver som oppbevares hvor, og fremtidige brukere kan i enkelte tilfeller være nødt til å henvende seg flere steder.

Uavhengig av eiendomsforhold og tidligere avleveringer mener Akershus fylkeskommune at det er viktigst å finne frem til løsninger som kan tilpasses hver depotinstitusjon med hensyntagen til allerede avlevert materiell. I det følgende konsentrerer vi oss derfor om den løsningen som anses å være best egnet for forholdene i Akershus fylkeskommune.

Det er til nå ikke etablert en felles depotordning for Akershus fylkeskommune. Vi står derved i en særstilling i forhold til de fleste andre fylkeskommuner. Det er ikke avlevert arkivmateriell fra spesialisthelsetjenesten, og arkivene oppbevares derfor fremdeles ved den institusjon som skapte dem. Grunnet manglende retningslinjer og uklare eierforhold har Akershus fylkeskommune gått ut fra at arkivene fra spesialisthelsetjenesten er overført til staten. Avlevering, forvaltning og oppbevaring av disse arkivene er derfor Statens ansvar, slik at arkivene kan avleveres til Arkivverket på lik linje med resten av statsforvaltningens arkiver.

Derimot når det gjelder sakarkivet etter Helse- og sosialdirektøren i Akershus, er dette innlemmet i fylkeskommunens øvrige sakarkiv i sentraladministrasjonen, og vi anser det ikke aktuelt å splitte opp dette arkivet. Det beholdes således i Akershus fylkeskommune hvor det naturlig hører hjemme.

Opprettelse av Norsk helsearkiv for spesialisthelsetjenestens arkiver

Akershus fylkeskommune stiller seg positiv til at det opprettes en egen depotordning for spesialisthelsetjenestens arkiver. Dette vil etter fylkeskommunens oppfatning fremme både hensynet til avdøde pasienters etterkommere og deres særlige interesser, samt eksisterende og fremtidig forskning innen helse og samfunn. Det kan sikre en enhetlig systematisering, katalogisering og forvaltning i tillegg til spesifikk kompetanse på depotfunksjonene innen

pasientarkivene. Fylkeskommunen stiller seg samtidig positiv til tanken om tilleggsfunksjoner som skanning av papirjournaler og IT-basert behandling av pasientdokumentasjon (side 119).

Elektronisk arkivmateriale

Fylkeskommunen tar ikke stilling til de elektroniske arkivene da denne type arkiv er av nyere dato, og en antar at de synspunkter utvalget har fremsatt er utfyllende nok til å finne frem til gode løsninger.

Kassasjon

Regelverket for avlevering av arkiver fra spesialisthelsetjenesten har vært ufullstendig, og arbeidet med entydige kassasjonsregler gjenstår. Akershus fylkeskommune finner det hensiktsmessig å skille mellom kassasjon av sakarkiv og kassasjon av pasientjournaler.

Kassasjon av sakarkiver, jf. tolking ovenfor

Innen andre fagfelt har det vært en tendens til å bevare alt arkivmateriale eldre enn 1970. Da spesialisthelsetjenesten oppfattes som særlig viktig, støtter Akershus fylkeskommune forslaget om å bevare alt materiale eldre enn 25 år.

Bevaring av pasientjournaler

Helsearkivutvalgets forslag til bevaring under punkt 2.4.3 synes fornuftig, selv om fylkeskommunen ikke besitter detaljert kunnskap eller erfaring fra denne type arkivbevaring. Man var en tid også opptatt av å bevare pasientjournaler til personer født på utvalgte datoer, men dette har så vidt vitende vært gjenstand for revurdering.

Kassasjon av pasientjournaler

Den foreslåtte kassasjon av pasientjournaler 10 år etter pasientens død synes å være svært kort. Hensyn til tidsfrister for å fremme erstatningskrav ved feil diagnose eller behandling og hvorvidt etterkommere kan fremsette slike krav i lys av fremtidige forskningsresultater som kan kaste lys over følgeskaders tilknytninger, bør tas med i betraktningen. Etterkommere – ikke bare i første ledd – kan også ha behov for å få innsyn i eventuell genetisk betinget arv, i tillegg til personer som f. eks. ønsker opplysninger om følgene av fødselsskader dokumentert i morens journal.

Akershus fylkeskommune stiller seg skeptisk til hvordan utvelgelsen til kassasjon skal kunne gjennomføres i praksis. Det antas at ordningsprinsippet for størsteparten av journalene er sortert etter navn/personnummer. For å kunne gjennomføre bevaring/kassasjon må eventuelt hver pasientjournal gjennomgås for om mulig å finne frem til pasientens diagnose, pasienter med sjeldne sykdommer og behandling etter registrerte landsfunksjoner. På hvilken måte har utvalget videre tenkt å samordne dødsdato med pasientjournal slik at en kan bevare journaler til pasienter som døde før 1. januar 1950?

Retningslinjer for kassasjon og bevaring er generelt utfordrende og vanskelig å avgjøre all den tid en ikke kjenner fremtidens behov og utvidelse av forskningsområder. Akershus fylkeskommune støtter derfor utvalgets forslag om å etablere et sakkyndig råd som kan fordype seg i de ulike problemstillingene. Utvalget bør bestå av personer med ulik faglig kompetanse.

Kostnader til ordning og avlevering til statlig arkivdepot

En rekke eldre arkiver fra spesialisthelsetjenesten som ennå ikke er overført til arkivdepot er verken ordnet eller listeført i henhold til regelverk. Ved eiendomsoverdragelsen av spesialisthelsetjenestens arkiver til staten, er det samtidig naturlig at staten også overtar ansvaret for **heftelser** som påhviler arkivene. I denne sammenheng innebærer heftelser plikt til avlevering

og omkostninger i forbindelse med innsamling, ordning, katalogisering og avlevering av arkivene til statlig arkivdepot. Det bør derfor vurderes hvorvidt staten kan dekke disse utgiftene, og om Norsk helsearkiv/Arkivverket bør gis budsjettmessig rom for dette.

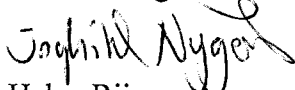
Private virksomheter og øvrige helsetjenester

Som en parallell til spørsmålet om avlevering av arkiv fra private helseinstitusjoner kan nevnes at Akershus fylkeskommune i den senere tid har mottatt flere forespørsler fra privatpersoner som ønsker arkivsyn i tilknytning til billighetserstatning fra staten i forbindelse med opphold i barnevernsinstitusjoner. Enkelte forespørsler omhandler opphold i privat institusjon helt tilbake til 1920-tallet. Store deler av disse arkivene er dessverre gått tapt og opphold er derved vanskelig å dokumentere, hvilket ofte kan medføre tap av rettigheter og erstatning. For å unngå tilsvarende kassasjon i fremtiden, bør det i fase II fremmes krav om lovpålagt avlevering også av arkiv fra private virksomheter innen helsesektoren. I tillegg bør *tannhelsetjenesten* innlemmes og vurderes i neste fase.

Fylkeskommunene er planlagt regionalisert i 2010 og kommunegrensene er også et diskusjons-tema som kan resultere i flere sammenslåinger og flytting av kommunegrenser. Det er viktig å finne frem til en helhetlig og langsiktig løsning for helsetjenestens arkiver som er uavhengig av fremtidige offentlige omorganiseringer, saksoverføringer mellom ulike forvaltningsorgan og kommunale grenser.

Akershus fylkeskommune håper at synspunktene som er fremkommet ovenfor kan tjene til en formålstjenlig avklaring av fremtidig avlevering, forvaltning og eiendomsrett til de viktige helsearkivene.

Med vennlig hilsen

for
Helga Riise
fylkesdirektør

Kristina Heppt
fylkesarkivar